

BARLANGKUTATÓ EGYESÜLETEK KÖZLEMÉNYEI

A Pannónia Turista-Egyesület Barlangkutató Szakosztálya 1941. évi november hó 13-án *Silberer Nándor* elnöklése alatt *választmányi ülést* tartott a következő tárgysorozattal.

Novák Károly titkár és barlangmester jelenti, hogy a Magyar Barlangkutató Társulat-tól a Pálvölgyi barlang fejlesztésére újabb 1500.— pengő segély érkezett; ez az összeg lehetővé teszi, hogy a tervezett munkát teljes egészében be tudják fejezni. Az előzőleg kapott 1500.— pengős összegről az elszámolás már megtörtént.

Barbie Lajos vál. tag jelenti, hogy a Magyar Barlangkutató Társulat lépéseket tett abban az irányban, hogy a Székesfővárosi Kertészet a pálvölgyi köfejtőudvart ültesse be karsztos növényekkel. Ez megtörténik mihelyt a Salgótarjáni Kőszénbánya R.-T. a Székesfővárosnak átadja a köfejtőudvart, ami folyamatban van.

Kerth József az anyaegyesület nevében őszinte köszönetét fejezi ki a Szakosztálynak az ebben az évben a Pálvölgyi barlangban végzett nagyszabású munkálatok alkalmával kifejtett fáradságáért.

Silberer Nándor.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1942. évi március hó 19-én *Cholnoky Jenő* dr. elnöklése alatt *szakülést* tartott, amelyen *Wagner János* dr. rendes tag a magyarországi barlangok puhatestű faunáról tartott előadást.

Előadó mindenekelőtt a barlangokról mint élettérről emlékezik meg. A barlangi életmód külön szervezeti berendezettséget igényel. A barlangi puhatestű fauna feltűnően szegény és egészen sajtós. A fény és a táplálék ugyanis csekély s legfőbb gombafélékből és detritusból áll. Igazán barlanglakó csiga kevés van, ilyenek a *Paladilhopsis*, *Lartetia* és *Caecilioides*. Sötétségkedvelők az *Acme* és a *Vitrea*.

A barlanglakó puhatestűek száma kb. 60 fajra tehető. A *Zooperum* és a *Lartetia* fajok a horvátországi barlangokban óriási mennyiségben élnek. A *Paladilhopsis* nemből Hazánkban 3 fajt ismünk. A *Daudebardia* csökevényes héjú, ragadozó típus. A *Limax* és az *Arion* házatlan csigafajok. Az *Amalia caricola* típusos barlangi házatlan csiga. Barlanglakó, szép üveges házú csigák az *Oxychilus depressus* és az *Oxychilus glaber*. Meszes vidékeken a *Campylaea faustina* igen elterjedt faj.

Előadó ezután összefoglalóan az Aggteleki, az Abaligeti, a Kecské-, a Koblesdi és a Szent István-barlang puhatestű faunájának feldolgozását ismerteti.

Györffyné dr. Mottl Mára.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1942. évi március hó 19-én *Cholnoky Jenő* dr. elnöklése alatt *választmányi ülést* tartott s ezen a következő fontosabb ügyeket tárgyalta.

A társulati és bizottsági jegyzőkönyvek szokásos felolvasása és hitelesítése után a Választmány *Gerstenberger Egon* számellenőrt és *Szász Károly* üzemtulajdonost rendes tagjai sorába felvette.

Ügyvezető elnök jelenti, hogy a Magyar Nemzeti Bank a Társulatnak a budavári barlangokban éveken át végzett nagyszabású feltáró és építő munkásságának elismeréséül és jutalmazásul 10.000 pengő összeget adományozott. Az adomány engedélyezése körül főleg *Scossa Géza*, a Magyar Nemzeti Bank igazgatója fáradozott.

A Választmány, az ügyvezető elnök javaslatára, az összeg felhasználása felett úgy dönt, hogy fele részét a társulati iroda berendezésére, két fiókos gyűjteményszekrény beszerzésére, továbbá könyvek bekötésére, fényképek és diapozitívumok készítésére, az összeg második részét pedig barlangmonografiák és egyéb nyomtatványok kiadására gondolja fordítani. A Közoktatásügyi Minisztérium-nak hasonló célú támogatása mellett, a Társulat a fenti összeg birtokában abba a kellemes helyzetbe jutott, hogy évtizedek óta végzett rendszeres barlangkutatói eredményét kimerítő alakban a magyar barlangtani irodalomban megörökíteni tudja.

Györffyné dr. Mottl Mária.

A Pannónia Turista-Egyesület Barlangkutató Szakosztálya 1942. évi április hó 16-án *Silberger Nándor* elnöklése alatt *választmányi ülést* tartott s ezen a következő fontosabb tárgyak elintézésére került sor.

Farkas Károly háznagy megbízást kapott, hogy a két barlangház tetőjét javítsák ki, mivel féltő, hogy a kemény tél következtében a házak tetője a tavaszi esőzések alkalmával beázik.

Csernyák Béla pénztáros indítványára a Választmány elhatározza, hogy amint arra mód nyílik, — Dr. *Kadic Ottokárné* barlang-indulóját gránit-főnlemezre felvéteti és a barlangban a Budai Dalárda részvételével hangversenyt rendez.

Csongor József vál. tag megbízást kapott, hogy nagyobb propaganda szempontjából, a Pálvölgyi barlangról új hatásos falragaszt terveztesen és annak kinyomatásáról gondoskodjon.

Novák Károly titkár beszámol a februárius hó 22-én a Pálvölgyi barlangban megtartott *mászóverseny*ről, amely a következő eredménnyel végződött. Első lett *Gerstenberger Egon*, második *Csongor Gyula* és harmadik *Puskás Lajos*.

Czibesz Pál vál. tag indítványt tesz: a Választmány szerezzen be propaganda szempontjából gomblyukban hordozható, apró barlang mécseseket. Indítványozót felkéri, érdeklődjön megfelelő helyeken ilyen apró lámpák beszerzéséről.

Puskás Lajos vál. tag jelenti, hogy a barlangban felvett színes képckel propagandalóadást tartottak a Magyar Kárpát-Egyesület-ben a Természetbarátok Turista-Egyesületé-ben és a Siketnémák Turista-Egyesületé-ben, míg *Frank Gyula* a pálvölgyi barlang-házban tartott hasonló előadást.

Silberer Nándor.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1942. évi április hó 28-án a Kir. Magy. Természettudományi Társulat üléstermében *Kadic Ottokár* dr. elnöklése alatt népszerű estélyt rendezett, amelyen *Pápa Miklós* dr.: „A barlangok romantikája” címen vetítettképes előadást tartott.

Előadó érdekes modorban elmondja mindazokat a barlangokra vonatkozó mondákat, amelyeket olvasás közben és a nép elbeszéléséből ismert meg. Az előadás szövege e folyóirat következő füzetében teljes terjedelemben fog megjelenni.

Barbic Lajos.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1942. évi május hó 28-án, *Cholnoky Jenő* dr. elnöklése alatt választmányi ülést tartott, amelyen a szokásos jegyzőkönyvek felolvasása után a Választmány *Kretzoi Miklós* dr. múzeumi őr, *Markó István* MAVAG-tisztviselőt és *Frank Gyula* könyvelőt a rendes tagok sorába felvette.

Györffyné Dr. Mottl Mária.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1942. évi május hó 28-án, *Cholnoky Jenő* dr. elnöklése alatt szakülést tartott, amelyen *Györffyné Dr. Mottl Mária* a budavári barlangpincék ópleisztocén emlősfaunájáról tartott előadást.

A szóban levő emlősmaradványok az 1938. és 1939. években az Uri-utca 72. számú ház barlangpincéjének mélyebben fekvő folyami homok és kavics lerakódásaiból került felszínre. Ezek a lerakódások a Duna fellegvári szintjével, annak kavicsaival egykorú.

Előadó beható tanulmányai kiderítették, hogy a szóban levő emlősfauna pontosan a brassói és gombaszögi állattársaság közé esik és a mosbachinál idősebb, valószínűleg a Mindel I-nek felel meg. A fauna nagy jelentősége abban rejlik, hogy őslénytani tanulmányozása révén most már pontosan tudjuk a Duna fellegvári terrasz földtani korát.

Előadó ezután összehasonlításképpen a Duna ujpleisztocén és legrégebb földtörténeti korú terraszainak eddigi faunaleleteiről nyújt összefüggő képet. Amíg az ujpleisztocén terraszokat fedő későjégkori löszök faunája már egészen arktikus, addig az ujpleisztocén terraszok homok és kavics rétegekké csupán hűvös-kontinentális éghajlatra utal, míg a fellegvári (mosbachienkorú), továbbá az arnieni kavicsszintek állatvilága merőben eltérő és ősibb jellegű.

Az ujpleisztocén terraszszint jellegzetes emlőse az *Elephas primigenius*, a fellegvári (Mosbachien) terraszszinté az *Elphas trogontherii*, a saintprestien végi terraszszintté pedig az *Elephas meridionalis*, míg az idősebb arnien terraszszint leletei között már *Mastodonok* fordulnak elő.

Kadic Ottokár dr. ügyvezető elnök méltatja a várhegyi fauna nagy jelentőségét és közli, hogy a várhegyi emlősfaunáról irandó monografiát megelőzőleg a „Barlangkutató”-ban bő kivonat fog megjelenni. Közli továbbá, hogy a pataklerakódás fölötti homokból néhány kovaszilánk és egy csontkorong került a felszínre.

Elnök az előadáshoz hozzászólva a terraszok keletkezésének okaira tér ki. Ezek valószínűleg főként tektonikusak. A klímaváltozás szerinte kisebb jelentőségű. Két főterasz: a fellegvári és a városi terrasz jól kimutatható, míg a többi terraszt lényeges változás nem okozhatta. A kavicsfaunának feldol-

gozásánál minden mellékkörülményre is tekintettel kell lenni, mert lehet, hogy a fauna és a kavics nem egykorú, vagyis a leletek csak bemosottak. Ezért az ujpleisztocén terraszfaunákat csak előadóhoz hasonló körültekintéssel lehet megbírálni.

Györffy dr. Moll Mária.

A Pannónia Turista-Egyesület Barlangkutató Szakosztálya 1942. évi június hó 2-án Silberer Nándor elnöklése alatt választmányi ülést a következő fontosabb tárgyak érintésével.

Novák Károly titkár és barlangmester jelenti, hogy a Pálvölgyi barlangban szombati napokon munkaturákat rendszesített. Kutató és feltáró munkák jelenleg a Rádium-terem-ben folynak.

Novák Károly jelenti továbbá, hogy a Salgótarjáni Köszénbánya R.-T. hozzájárulásával a barlang bejárata előtti szűk térséget agyaggal való feltöltéssel kibővítették. A barlangházakban az ajtók, ablakok és zárok javítása folyamatban van.

Novák Károly jelenti végül, hogy — a Választmány előző elhatározása értelmében. — a kőfejtő felső udvarán korábban megépített tekepályát, mint oda nem való építményt, lehontatja és annak faanyagából padokat és asztalokat készített.

Czibesz Pál vál. tag jelenti, hogy egy használt kompresszoros fűrógép beszerzése érdekében eljár a m. kir. Honvéd-Légierők-nél. A gomblyukban hordozható apró bányamécsek elkészítési ára cizellálva P 0.70, aranyozva F 1.70. A Választmány elhatározza, hogy 50 drb. ilyen mécseset beszeres.

Gerstenberger Egon vál. tag felveti a gondolatot, hogy a Fálvölgyi barlang történetét és a barlangban működött és még működő kutatók munkásságának a történetét krónika alakjában össze kellene gyűjteni. Az érdekes javaslatot a Választmány magáévá teszi és az adatok összegyűjtésére *Silberer Nándor* és *Gerstenberger Egon* tagtársakat kéri fel. Az elkészítendő könyv díszes bekötését *Czibesz Pál* vál. tag vállalja.

Silberer Nándor.

A Pannónia Turista-Egyesület Barlangkutató Szakosztálya 1942. évi szeptember hó 2-án Silberer Nándor elnöklése alatt választmányi ülést tartott s ezen a következőket tárgyalták le.

Novák Károly titkár és barlangmester jelenti, hogy a Pálvölgyi barlang villanyvilágításában ismételten előfordult zavarok kiküszöbölésére számos kapcsolót kicseréltek, a Kabaré-terem-ben és a Színház-csarnok-ban a villanykábeleket szintén kicserélték. Ezt a munkát főleg *Bérczi Károly* végezte.

Novák Károly szóváteszi azt a sajnálatos tény, hogy a nagyközönség a Pálvölgyi barlang létezéséről alig szerez tudomást, dacára annak, hogy a barlangot az utolsó években európai színvonalra emelték. Nézete szerint hatásosabb propaganda kifejtésre volna szükség, nevezetesen mozgószínházakban hirdetni és propagandafilmeket bemutatni, nyomtatványokat, falragaszokat és röplapokat kellene alkalmazni. A Választmány úgy dönt, hogy — tekintettel a mostani rendkívüli háborús viszonyokra, — a propagandát csak fokozatosan tudja megvalósítani.

Novák Károly végül kitér a Pálvölgyi barlang ügyleti szolgálatára is s megállapítja, hogy az utóbbi időben a tagok tevékenysége ebben az irányban ellanyhult. Igaz, hogy ez valószínűleg a tagok egy részének honvédelmi szolgálatával függ össze, de éppen ezért az itthonmaradtaknak fokozott mértékben kellene ebben részüket kivenniök.

Silberer Nándor.

A Magyar Barlangkutató Társulat Solymári Bizottsága 1942. évi október hó 4-én Solymáron *Kadic Ottokár* dr. elnöklése alatt *ülést* tartott a következő tárgysorozattal.

Elnök ismerteti a Solymári barlangban a Bizottság fennállása óta történt eseményeket és sajnálattal megállapítja, hogy a kezeléssel megbízott Budapesti Turista-Egyesület az utóbbi időben a barlangot teljesen elhanyagolta. Ezért szükséges, hogy a Társulat ismét saját kezelésébe vegye a barlangot. Ebben az irányban tárgyalta Solymár község elöljárójával és a Solymári Urbéresek elnökével, akikkel abban egyezett meg, hogy a barlang kezelését újból a Társulat veszi át és három évre, évi 200 pengőért bérbeveszi a solymári barlangházat.

Elnök előterjesztésére a Bizottság a Solymári barlang látogatására vonatkozólag a következő *szabályokat* állapította meg:

1. A barlang csakis belépőjegy váltásával tekinthető meg.

2. A látogatás rendje a következő: *I. tura* a Bejárattól a Kupola-teremig. Bejárható utcai ruhában bármikor. Belépődíj 30 fillér. *II. tura* a Bejárattól a Kijáratig. Bejárható minden vasár-és ünneppnapon. Az első bejárás délelőtt 10 órakor, a második délután 4 órakor indul. Belépődíj 50 fillér. Pótmécses díja 1 pengő. *III. tura* a barlang teljes terjedelmének látogatása, vezető nélkül, saját felelősségre. Bejárható bármikor, éjjel is. Belépődíj 1 pengő. Kötél-használat 1.50 pengő.

3. Vezetésre jogosult a barlang gondnoka, a vezetők és a Solymári Bizottság tagjai. A vezetésnél felmerülő panaszokat a Bizottság elnökénél kell bejelenteni.

4. A barlangház használatának díja 10 fillér. Az öltözködés és mosakodás az előszobában, az étkezés a társalgóban történik. Az ágyakat csak az ügyeletes bizottsági tagok használhatják. A belépőjegyek váltása és a vendégkönyv használata kötelező.

Elnök jelenti, hogy megbízásából a nyár folyamán *Vértes Győző* a barlangban csontokat gyűjtött s eközben egy jávorszarvas teljes csontvázára akadt. A csontváz kíséretében levő egyéb csontok tanulmányozásából kitűnt, hogy az itt felfedezett csonttelep a jégkorszak előtti időből származik. Valamivel mélyebben, a Pihenőben, a Sártorokban és a Denevér-csarnokban felhalmozódott barlangi agyagból csontok kerültek ki, ezek azonban a jégkorszakból valók.

Elnök javaslatára a Bizottság mint legsürgősebb teendőket a következőket állapítja meg: 1. A Kupola-teremből a Pihenőbe megépíti a lépcsőket. 2. Feltárja és kiszintezi a Pihenőben, a Sártorokban és a Denevér-csarnokban felhalmozódott barlangi agyagot. 3. Rendszeresen begyűjti a feltárás közben előkerülő csontokat és egyéb régiségeket.

Elnök javaslatára a *Solymári Bizottság* újra így alakult meg: elnök lett *Kadic Ottokár* dr., gondnok *Barbie Lajos*, előadó *Szenes János*, bizottsági tagok lettek *Csomay Ödön*, *Fritsch Vencel*, *Klébert Elemér*, *Markó István*, *Schäffer Bernát*, *Simó János*, *Tarpay Miklós* dr. és *Vértes Győző*. Vezetéssel *Pluhár István* és fia lettek megbízva.

Csomay Ödön községi főjegyző örömeinek ad kifejezést, hogy a Társulat saját gondjaira vette a Solymári barlangot, készséggel támogatja a tervbevett munkálatokat.

Szenes János.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1942. évi november hó 25-én *Kadic Ottokár* dr. elnöklése alatt *választmányi ülést* tartott a következő tárgysorozattal.

A Választmány rendes tagjai közé felveszi: *Tulogy János* dr. kolozsvári tanárt, *Czibesz Pál* okleveles gépészmérnököt, *Pálfy Gyula* műszerészt, *Kováts Agoston* műszaki tisztviselőt és *Godánszky Géza* tisztviselőt.

Elnök jelenti, hogy a nyár elején a Társulat újból saját kezelésébe vette a Solymári barlangot és újalakította a „Solymári Bizottság”-ot. A részleteket lásd az előző közleményben.

Barbi Lajos pénztáros és barlanggondnok jelenti, hogy *Dombi József* dr. tanár az iskolán kívüli Népművelődés keretein belül megszervezte a Várhegyi barlang látogatását a tanuló ifjúság körében. Ezen akció révén a barlangot ezerszámra kereste fel ebben az évben a tanuló ifjúság. A Választmány *Dombi József* dr. tanárnak a Várhegyi barlang érdekében kifejtett buzgóságáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Bogsch László dr. főtitkár javaslatára elhatározza, hogy a Magyar Rádió igazgatóságát felkéri: ismétlje meg *Kessler Hubert* dr. és *Budinszky Sándor* nemrég elhangzott barlangi közvetítését.

Barbie Lajos.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1942. évi november hó 25-én *Kadic Ottokár* dr. elnöksége alatt *szakülést* tartott. *Elnök* üdvözlí a megjelenteket és megtartja: a z 1942. évi barlangkutatósa iról szóló előadását.

Kutatásait az északi Bükkben kelet felé folytatva, ebben az évben a Magyar Tudományos Akadémia-nak 400.— és a Közoktatásügyi Minisztérium-nak 50.— pengős segélyével először Répáshuta, azután Mályinka s végül Ómassa vidékén dolgozta fel a még hátravő kisebb sziklaüregeket.

Előadó Répáshutáról mindenekelőtt a legtávolabbra eső, még Felsőtárkány község határában fekvő, Tarkői fülkében végzett egy hetes próbaásatást. majd sorban átkutatta és felmérte a Kövesvárad nevű hegy hat kisebb sziklaüregét. Befejezve répáshutai kutatásait, előadó a szentléleki menedékházból felmérte és megvizsgálta a Mályinka község határában fekvő hat kisebb sziklaüregét, azután ugyanonnan négy héten át rendszeres ásatást végzett az ómassai Sólýomkuti sziklaüregben s végül részben feltárta a Szentléleki rókalyukat.

Barbie Lajos.